

Glas- en wespvlinders

Tekst: Henk Dikkema Meer dan een halve eeuw geleden bracht ik de zomers met mijn ouders door op een volkstuinencomplex, waar mij weinig anders dan het zoeken naar beestjes restte. Hier ligt de grondslag van mijn fascinatie voor alles wat leeft en groeit. Jaren achtereen heb ik daar gezocht naar de bessenglasvlinder. Zonder resultaat. Wel vond ik de veel zeldzamere frambozenglasvlinder in een oude verlaten tuin, waar in geen jaren onderhoud was gepleegd. Deze herinneringen waren reden om dit jaar eens op zoek te gaan naar deze fraaie maar kleine vlindersoorten.

Naar aanleiding van een foto op het internet reis ik, na informatie te hebben ingewonnen bij de fotografe, naar Zeeland, op zoek naar de wolfsmelkwespvliinder (*Chamaesphecia tenthrediniformis*). Ze had me precies uitgelegd, waar ik de planten vinden kon en inderdaad: na een half uurtje rondstruinen zie ik de eerste vlinder. De rupsen van deze soort leven in de stengels van de waardplant en ze verraden zich door de slechte toestand ervan. Op dit moment heeft het geen zin om naar de rupsen te gaan zoeken, want als de vlinders vliegen zijn die er niet. Dit geldt overigens niet altijd: de meeste glas- en wespvlinders, die in houtige stengels leven, doen er drie à vier seizoenen over om volwassen te worden. Dit komt door de lage voedingswaarde van de maaltijd. Het is op het moment suprême schitterend weer: blauwe lucht en een hoge temperatuur. Dat maakt de vlinders druk en vliegerig. Als ik kniel om een foto te maken, stopt er een auto en de bestuurder loopt op me af. Nieuwsgierig komt hij dichterbij en ik gebaar hem op afstand te blij-

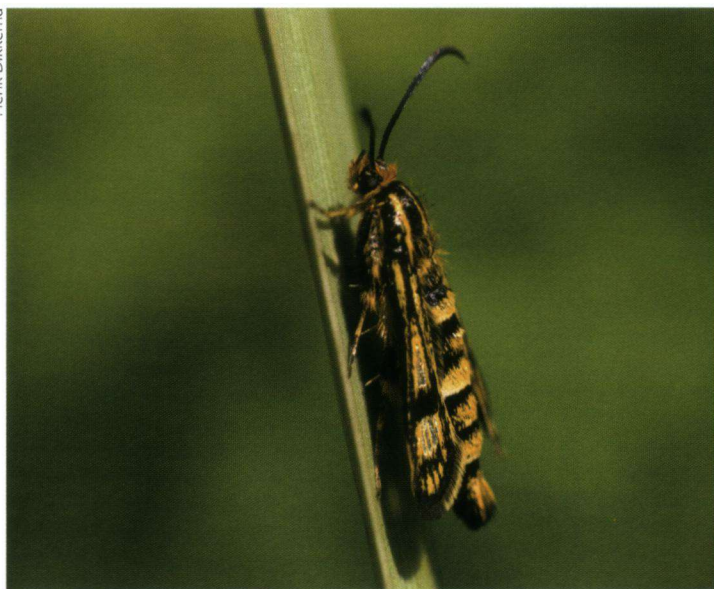
ven. Na de sluitklik vraagt hij wat ik aan het doen ben. Als ik het hem vertel, dan zegt hij: "Na, dat benne geen vlinders, dat benne wespel!" Het lijkt me weinig zinvol hem van gedachten te doen veranderen. Het verklaart wel, waarom er zo weinig van deze soorten bekend is. Ze lijken helemaal niet op vlinders.

Er vliegt er eentje weg

Twee dagen later heb ik in Noord-Brabant een afspraak met een goede kennis, een uitstekend vlinderkenner, om te gaan zoeken naar de wilgenwespvlinder (*Senanthesdon formicaeformis*). Ook vandaag is het bloedheet, maar bewolkt: het ideale weertype. Samen zoeken we de bloeiende frambozen- en bramenstruiken af. Het lijkt erop dat we vergeefs zoeken. Het probleem bij het vinden van 'nieuwe soorten' is dat je geen zoekbeeld hebt. Je weet niet, waar je op moet letten en dat maakt het extra moeilijk. Maar na drie uur zoeken zie ik iets onbekends wegvliegen. "Paul", zeg ik, "hier vliegt er net eentje weg!" Ons enthousiasme komt terug en inderdaad, bij de zoveelste gang langs de struiken zit er eentje op een onmogelijke plek. Ik zie hem niet eens helemaal; alleen zijn voelsprietten zijn zichtbaar. Als ik voorzichtig het blad omdraai, houdt hij het voor gezien en verdwijnt. Da's balen natuurlijk, maar we weten nu dat ze er zijn. Een half uur later zit hij er weer en nu kan ik hem op de foto zetten. Kieken, noem ik dat, naar mijn website vlinderskieken.nl. We hebben hem die middag drie keer gezien. Dat het telkens om hetzelfde mannetje gaat, verraden de foto's.

Smaak te pakken

Meteen maak ik plannen om thuis, in Groningen, te gaan zoeken naar de bessenglasvlinder (*Senanthesdon tipuliformis*). De volgende dag zit ik al op een volkstui-

Wolfsmelkwespvliinder.

Wilgenwespvlinder.

Bessenglasvlinder.

Frambozenglasvlinder.

nencomplex vlakbij. Er staan veel bessenstruiken, maar het moeten wel slecht onderhouden struiken zijn. Zoals gezegd: deze glasvlinders doen er minimaal drie jaar over om 'groot' te worden. Ze hebben een voorkeur voor rode bessenstruiken, maar zwarte bessen- en kruisbessenstruiken worden ook niet versmaad. Ik zoek naar kale takken. Weldra vind ik ze. Ik breek ze af en... Bingo!

Opgewonden zie ik dat er een gaatje in het centrum van het takje zit. Het vraatspoor van de rups van de kleinste glasvlinder. Hij is hier, nog geen kilometer van mijn huis. Zoekend aan de zonnkant van de struiken vind ik al snel het eerste exemplaar. Mooi en kersvers.

Omdat het zo dicht bij huis is, besluit ik elke dag even te gaan kijken. Zodoende kan er een foto van een vrouwtje gemaakt worden tijdens de ei-afzetting. Het valt me op, dat de eitjes worden gelegd op oude takken. Takken die al sporen van vroegere bewoning laten zien. In de dagen hierna zie ik veel exemplaren van deze soort. Eén bijzonderheid is het melden waard. Een tuinder heeft zijn bessenstruiken afgeschermd met een dicht doek, in plaats van een net. Op dat doek zit een vijftal mannetjes, terwijl ze proberen naar binnen te komen. De oorzaak van dit gedrag is eenvoudig te verklaren. Binnenin zitten de vrouwtjes lekker te geuren. Dat is hun manier om de heren te lokken. Vlinders zijn soms net mensen!

Omdat ik de smaak nu goed te pakken heb, zoek ik alle frambozenstruiken in de wijde omtrek af. De frambozenglasvlinder (*Pennisetia hylaeiformis*), de op één na grootste glasvlinder, zal toch ook wel te vinden zijn?

Het ritueel begint van voren af aan: frambozenstruiken zoeken die niet onderhouden worden – stengels bij de grond omdraaien en afbreken om te zien of er gaten in zitten. Na een groot aantal sessies vind ik geschikte struiken. Op de vraag of de vrucht recent is of veel ouder, kan ik helaas geen antwoord geven. Bijna een volle maand gaat voorbij.

Op 1 augustus zie ik een nieuwe frambozenplek. Ik moet door een veld brandnetels, door bramenstruiken en langs hoge ridderzuring om bij de frambozen te komen.

Schaamte over het nagelaten spoor vervult me. Maar aan de rand van de frambozenstruiken ben ik mijn schaamte en de jeuk gauw vergeten. Een prachtig mannetje van de frambozenglasvlinder zit in de zon op een bramenblad op me te wachten! Er is net voldoende tijd om één kiekje te maken, dan is hij weg. Natuurlijk zoek ik alles af: bramen, frambozen en brandnetels, maar hij laat zich niet nog eens zien. Deze soort heeft geen roltong en is dus niet in staat voedsel op te nemen. Hij teert dus op de vetreserves uit zijn larvale stadium. Zoeken op bloemen heeft daarom geen zin.

Bekijken en bekijken

De volgende dag ga ik samen met een andere vlinderfotograaf weer op zoek naar de frambozenglasvlinder. Hij heeft geluk: een kersvers vrouwtje zit achter een blad in de zon. Alleen het silhouet verraadt haar. Zoals bij alle vlinders is dit vrouwtje ook een stuk rustiger en zij laat zich van alle kanten bekijken en bekijken. Als ik 's avonds de virtuele oogst bekijk, bekruipt me een tevreden gevoel: vier glasvlindersoorten in één seizoen gezien, 't kon minder!

Voor een compleet foto-overzicht van deze soorten:
www.vlinderskieken.nl